

Strategia de dezvoltare a comunei Țețchea
2015-2020
(document de lucru)

Ianuarie 2015

CUPRINS

PREAMBUL

CAP. I – CONSIDERENTE PRELIMINARE

CAP. II – EVALUAREA MEDIULUI SOCIO-ECONOMIC SI A POTENTIALULUI LOCAL

CAP. III – FORMULAREA DIAGNOZEI

CAP. IV – FORMULAREA VIZIUNII DE DEZVOLTARE

CAP. V – IDENTIFICAREA SI DETALIEREA OBIECTIVELOR STRATEGICE DE DEZVOLTARE

CAP. VI – DIRECȚII STRATEGICE ȘI SURSE DE FINANȚARE PENTRU PROGRAME ȘI PROIECTE

CAP. VII – IMPLMANTAREA SI EVALUAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE

CONCLUZII SI PREVEDERI FINALE

PREAMBUL

Scopul prezentei Strategii de dezvoltare este de a contribui la schimbarea în bine a vieții locuitorilor comunei Țețchea. În efortul de a finanța realizarea prezentei Strategii de dezvoltare, comuna Țețchea și-a propus crearea unui document de lucru, a unui document util și necesar pentru îndeplinirea obiectivului stabilit, având în vedere termeni realiști și fezabili.

Consultantul ales pentru redactarea acestui document a avut în vedere analiza tuturor datelor disponibile cu privire la situația actuală a comunei Țețchea, evoluția sa, potențialul și direcțiile de dezvoltare, precum și vocea locuitorilor din comună și a reprezentanților acestora. Au avut loc discuții la nivel de administrație publică locală, cu cetățenii, au fost contactate institutiile la nivel de județean cu activitate relevantă pentru scopul acestei Strategii, au fost analizate mai multe documente strategice de la nivel național, regional și județean, inclusiv Strategia de dezvoltare a județului Bihor, s-au purtat discuții cu experți din diverse domenii, reprezentanți ai oamenilor de afaceri și au fost luate în considerare exemple de bune practici din alte județe și alte țări europene.

Considerăm că documentul rezultat reprezintă, în același timp, un instrument de lucru folositor atât administrației locale cât și tuturor factorilor de decizie și de influență relevanți pentru prezentul și viitorul comunei Țețchea. Strategia de dezvoltare asumată de către autoritatea publică locală, cunoscută, dezbătută și susținută de majoritatea locuitorilor comunei, a avut în vedere acest deziderat. Prezentul document nu s-a dorit a fi nici o monografie și nici un anuar statistic al comunei noastre. Consultantul a elaborat un document lipsit de elemente menite să crească inutil numărul paginilor textului. De asemenea, s-a dorit un document care să evite elementele redundante, care se regăsesc cu abundență în alte locuri, favorizând un text suplu, dinamic și, înainte de toate, util. Desigur, ne-am îngrijit în mod prioritar ca toate aspectele, elementele și detaliile relevante cu privire la comuna noastră să fie luate în considerare, să fie analizate și să genereze opțiuni de dezvoltare pentru concetățenii noștri.

Strategia de dezvoltare a comunei Țețchea pentru perioada 2015 - 2020 reprezintă, așadar, rodul mai multor luni de cercetare, discuții, reflecție, selectare de informații și redactare. Avem în față un document care devine pentru comuna noastră un adevărat fir de urmat.

Au fost analizate și discutate situația noastră actuală, istoria locului, conjunctura județeană, națională și europeană, dorințele și proiectele cetățenilor noștri, dar și elementele realiste, posibile, suficiente și necesare pentru ca, într-adevăr, dincolo de cuvinte, elementele acestui document să se regăsească în actul administrativ și să schimbe, cu adevărat, în bine, viața locuitorilor comunei noastre.

Pentru ca rezultatul final să devină instrumentul util și eficient pe care ni-l dorim, am solicitat consultantului două lucruri: să renunțe la elementele redundante, aspect important pentru ca acest document să fie unul de lucru și nu de lectură, și "să spună lucrurilor pe nume". Pentru a ști ce putem face, și mai ales cum putem face pentru a ne îndeplini obiectivele, ca și comunitate, avem nevoie de o "oglinză" care să reflecte fidel realitatea, de o analiză care să nu menajeze pe

nimeni și de propuneri concrete de îmbunătățire a activității în toate domeniile care țin de competența administrației publice locale.

Desigur, această strategie este un document perfectibil și, eminent, viu. Odată cunoscut, asumat și susținut de toți, am încredere că el va deveni documentul de care trebuie să ținem cont în tot ceea ce ne propunem și în tot ceea ce vom face. Am decis păstrarea unui număr realist și fezabil (cuvinte care trebuie să ne revină mereu în minte) de obiective pe care ni le propunem și ne angajăm față de locuitorii comunei Țețchea să le urmărim în mod prioritar și să acționăm pentru îndeplinirea lor.

În același timp, vrem ca întreaga noastră comunitate să emane ambiție, coeziune și angajament, la înălțimea oportunităților și a potențialului pe care îl avem. Vrem să depunem toate eforturile pentru ca în anii următori locuitorii comunei Țețchea să se bucure de unul dintre cele mai ridicate niveluri de trai din județul Bihor, o prosperitate reală, împărtășită de toți! Este un obiectiv posibil și, cu implicarea tuturor, realizabil! Avem în față un document care ne este destinat nouă, locuitorilor comunei Țețchea, dar și tuturor celor pe care, inclusiv prin prezenta strategie, dorim să îi convingem, să îi atragem, ca investitori dar și ca locuitori în comuna noastră.

Acesta este angajamentul nostru față de cetățeni, este documentul programatic și de viziune care va duce înaintea întreaga noastră comunitate, o va menține și o va consolida în rândul comunelor fruntașe din județul Bihor și va spori, suntem siguri, mândria concetățenilor noștri de a munci și de a trăi în frumoasa comună Țețchea.

Bujor CHIRILĂ

Primarul comunei ȚEȚCHEA

CAPITOLUL I – CONSIDERENTE PRELIMINARE

Primăria comunei Țețchea trebuie să își însușească și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea comunității în viitor. Lipsa unei asemenea viziuni ar putea duce la ratarea oportunităților și la un consum irațional de resurse valoroase.

1. Planificarea strategică

Procesul de planificare strategică are ca scop definirea reperelor strategice de dezvoltare a comunei pe o perioadă de 5-7 ani.

Etapele principale ale acestui proces au fost următoarele:

1. Examinarea situației existente/Analiza datelor
2. Formularea diagnozei
3. Formularea viziunii de dezvoltare
4. Identificarea și detalierea obiectivelor strategice de dezvoltare
5. Identificarea programelor și a proiectelor care decurg din obiectivele de dezvoltare durabilă a comunei.

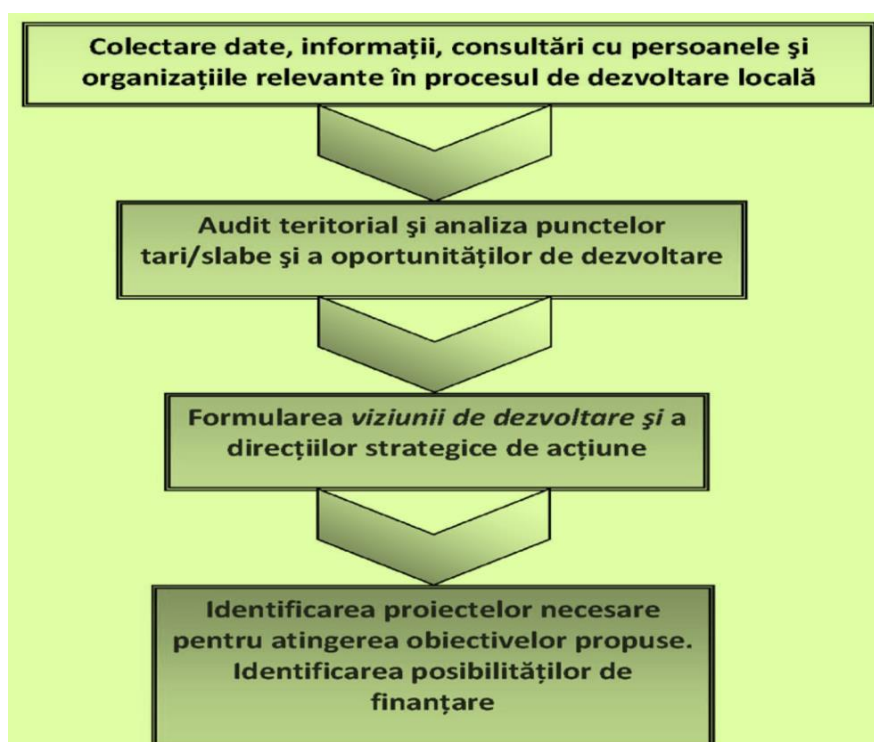

Figura nr. 1 – Etapele și activitățile procesului de elaborare a Strategiei de dezvoltare locală a comunei Țețchea

Procesul de planificare strategică are loc într-un context mai larg, cu influențe de la nivel european, național, regional și județean. Tocmai de aceea, elaborarea Strategiei de dezvoltare a comunei Țețchea s-a realizat într-o manieră integrată, ținându-se cont de mai multe documente strategice de la nivel național, regional și județean, cu impact direct asupra dezvoltării locale. Au fost consultate și avute în vedere:

- Acordul de Parteneriat România-Uniunea Europeană 2014-2020 (Partnership Agreement România 2014RO16M8PA001.1.2)
- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2013-2020-2030
- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020
- Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014- 2020
- Strategia Națională de Dezvoltare Regională (varianta iulie 2013)
- Programul Operațional Regional 2014-2020
- Planul de Dezvoltare a Regiunii Nord-Vest 2014-2020
- Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Ungaria 2014-2020 (draft 08 septembrie 2014)
- Strategia transfrontalieră integrată Bihor-Hajdu-Bihar
- Strategia pentru dezvoltarea durabilă a județului Bihor 2014-2020

2. Rolul administrației publice în dezvoltarea locală - pilot al dezvoltării

Din punct de vedere al dezvoltării locale durabile, administrația publică joacă un rol cheie: cel de **pilot al dezvoltării**. Administrația publică este cea care conduce și impune ritmul dezvoltării locale. Prin viziunea sa strategică și coerentă cu privire la viitorul comunității, administrația publică locală este promotorul dezvoltării economice, capabil să contribuie la bunăstarea cetățenilor săi.

Provocarea la care trebuie să răspundă administrația publică și întreaga comunitate este de a genera un ritm constant și susținut de dezvoltare economică, care să servească bunăstării locuitorilor comunei. În acest sens, administrația îndeplinește următoarele **funcții**:

1. **să asigure condiții decente/civilizate de trai pentru toți locuitorii comunei și infrastructura de bază pentru mediul de afaceri prin investiții publice** în drumuri, sistem de alimentare cu apă, canalizare, iluminat, salubritate, facilități culturale, sport și religioase, etc.
2. **să creeze cadrul stimulat și mediul prietenos pentru dezvoltarea afacerilor și crearea de locuri de muncă prin măsuri active de sprijin pentru sectorul privat:** investiții publice, facilități fiscale și o atitudine deschisă și pro-activă vizavi de problemele sectorului privat.

3. **să asigure funcționarea eficace și eficientă a aparatului propriu de lucru**, astfel încât să ofere servicii publice (administrative și sociale) de calitate pentru beneficiari prin debirocratizare și creșterea capacității sale administrative.

Administrația publică trebuie să fie una RECEPTIVĂ la nevoile cetățenilor și mediului de afaceri, PROMPTĂ în prestarea serviciilor, RESPONSABILĂ pentru acțiunile și inacțiunile ei, EFICIENTĂ în cheltuirea banului public, ANTICIPATIVĂ la nevoile și schimbările viitoare, CREDIBILĂ pe plan intern și extern și CAPABILĂ să asigure stabilitate și să susțină dezvoltarea socio-economică echilibrată la nivel local.

CAPITOLUL II – EVALUAREA MEDIULUI SOCIO-ECONOMIC ȘI A POTENȚIALULUI LOCAL

Echipa de proiect a inițiat evaluarea mediului economico-social și a potențialului local pentru a dezvolta și implementa politici și programe, bazate pe oportunități locale și adresate necesităților locale. S-a pornit de la înțelegerea faptului că **forțele determinante ale dezvoltării locale sunt baza economică și capacitatea de dezvoltare a acesteia**, având în vedere și tendințele externe și evenimentele care pot avea impact asupra acestora.

1.1. Definirea domeniilor de analiză

Având în vedere rolul administrației publice locale de promotor al dezvoltării locale, domeniile de analiză au fost grupate astfel: economie locală, infrastructură, agricultură, mediul înconjurător, patrimoniu, resurse umane, probleme sociale și capacitate administrativă.

1.2. Colectarea datelor

Colectarea datelor, ca factor cheie al realizării analizei economico-sociale a comunei Țețchea, a fost un proces laborios și dificil, având în vedere disponibilitatea și accesul la date statistice relevante și exhaustive. De aceea, acolo unde nu a fost posibilă găsirea unor date statistice oficiale sau colectarea unor date de la diversele instituții și organizații de profil, s-au colectat date empirice prin interviuri și discuții cu factorii interesați/decidenți de pe plan local. Prezentarea datelor și informațiilor prelucrate s-a făcut astfel încât acestea să fie relevante și relativ ușor de înțeles pentru factorii de decizie.

1.3. Analiza SWOT

După colectarea și prelucrarea datelor, echipa de proiect a organizat analiza de potențial al comunei, în vederea utilizării acestora în cadrul analizei SWOT. Analiza SWOT este o metodă eficientă, utilizată în procesul planificării strategice pentru identificarea potențialelor, a priorităților

și pentru crearea unei viziuni a strategiei de dezvoltare. **SWOT** semnifică Puncte tari, Puncte Slabe, Oportunități și Amenințări.

Analiza SWOT trebuie să dea în esență un răspuns la întrebarea "**Unde suntem?**", aceasta implicând analiza mediului intern al zonei și a mediului extern general și specific.

Întrebări cheie care au îndrumat analiza strategiei:

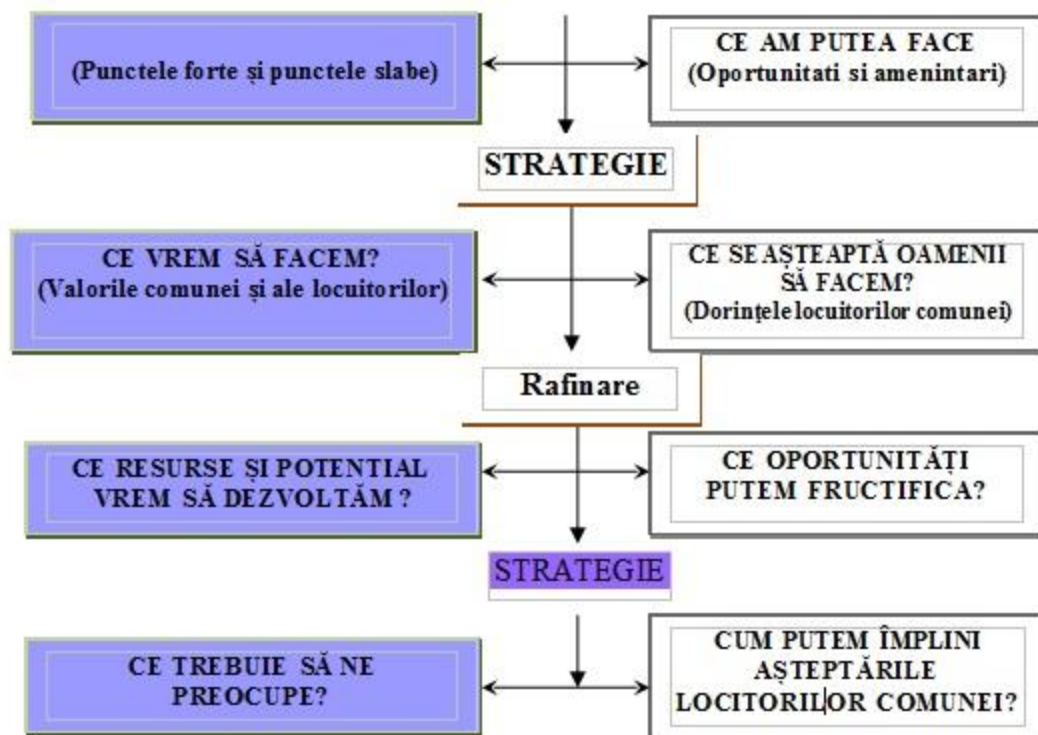

Figura nr. 2 – Întrebări cheie în analiza SWOT

Punctele tari ale comunei sunt acele valori și acei factori care îi dau acesteia un avantaj competitiv și îi conferă atractivitate. Punctele tari reprezintă forțele interne și distincte, cu caracteristici legate de localizarea zonei.

Punctele slabe sunt acei factori sau acele tendințe care crează obstacole în calea dezvoltării economico-sociale. Punctele slabe pot lua forme sociale, fizice, financiare, reglementative, operaționale sau altele. Acestea pot fi împărțite în punctele slabe care pot fi corectate în termen scurt, între 3-5 ani, și punctele slabe care necesită timp îndelungat și sunt dificil de corectat. Răspunsul analitic la relevarea punctelor slabe a fost acela de a formula măsuri concrete care să înlăture obstacolele și să potențeze accentuat punctele tari.

Punctele tari și punctele slabe au fost considerate factori interni ai comunei sau endogeni. Oportunitățile și amenințările au fost considerate factori externi sau exogeni. Oportunitățile sunt acei factori externi care ușurează dezvoltarea avantajului competitiv (punct tare).

Amenințările sunt tendințe nefavorabile, dezvoltări externe de zonă, care conduc la declinul avantajului competitiv al acesteia. Modificarea condiției externe reprezintă o amenințare sau o oportunitate, în funcție de condițiile locale.

În analiza SWOT nu există o corespondență exclusivă între puncte tari și oportunități, pe de o parte, și puncte slabe și amenințări pe de altă parte.

Punctele tari și punctele slabe sunt concepte "statice", bazate pe parametrii descriptivi ai unei zone, într-o perioadă determinată de timp. Ele descriu **CEEA CE EXISTĂ**. Oportunitățile și amenințările au în vedere viitorul, și se referă la alegerile pe care le au de făcut persoanele implicate în procesul de planificare; se referă la **CEEA CE VA FI**. Indiferent de acțiunile stabilite, procesul decizional ar trebui să includă următoarele elemente: **construiește pe Punctele Tari, elimină Punctele Slabe, exploatează Oportunitățile și îndepărtează Amenințările**.

Tabel nr. 1 – Analiză SWOT comuna Țețchea (GENERAL)

Puncte TARI	Oportunități
<ul style="list-style-type: none"> • Localizarea în apropierea Drumului Național DN1/E60; • Acces relativ facil către orașul Aleșd și municipiul Oradea; • Potențial turistic evident; • Populație relativ tânără; • Existența unei rețele de infrastructură peste media comunelor din jur; • Condiții geo-climatică, hidro-geologice și pedologice favorabile; • Prezența în apropiere a unor poli de atracție urbană – Aleșd și Oradea, cu impact pozitiv asupra schimburilor comunității locale cu exteriorul (mărfuri, educație, locuri de muncă, etc.) • Existența unor rezerve de teren aflate în proprietatea comunei; • Administrația publică locală dispune de surse de venit proprii consistente (în special generate de activitatea HOLCIM); • Existența unei importante companii multinaționale (Holcim) generatoare de venituri la bugetul local și de locuri de muncă; • Populația este relativ bine dotată din punct de vedere al utilajelor agricole; • Existența unor resurse naturale importante pe teritoriul comunei; • Existența condițiilor și tradiției pentru dezvoltarea activităților agricole și zootehnice; • Existența unei game mari de crescători de 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea cooperării existente și inițierea de noi parteneriate în domeniile economic, social și cultural cu localități din Ungaria și alte state ale UE; • Atragerea investitorilor români și străini în zonă și crearea de locuri de muncă pentru localnici; • Accesarea unor programe de finanțare ale Uniunii Europene pentru sprijinirea inițiativelor locale, în special în domeniul agricol, vegetal și zootehnic; • Existența programelor guvernamentale de susținere a sectorului IMM; • Accesarea de programe guvernamentale pentru dezvoltarea infrastructurii - PNDR; • Accesarea de programe județene de modernizarea infrastructurii; • Atragerea și menținerea tinerilor în comună prin acordarea de terenuri în vederea construirii de locuințe, precum și alte facilități; • Dezvoltarea învățământului profesional în Oradea și Aleșd pentru a asigura calificarea adecvată pentru tineri în sectorul agricol; • Posibilitatea accesării unor programe de finanțare pentru reconversia profesională și crearea de noi locuri de muncă pentru șomeri; • Inițierea unor proiecte pentru dezvoltarea resurselor umane ale comunității, cu precădere pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial și

<p>animale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Procent de școlarizare ridicat; • Infrastructură școlară modernizată; • Sisteme de distribuție a energiei electrice pe întreg teritoriul comunei; • Sistem funcțional de gestionare ecologică a deșeurilor; • Infrastructură medicală acoperă nevoile sătenilor; • Există o evidență clară a persoanelor și grupurilor dezavantajate, incluzând tipul de sprijin necesar; • Deschiderea administrației publice locale pentru parteneriate și față de investitori; • Nivelul redus al taxelor și impozitelor locale. 	<p>accesării fondurilor europene;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența unor exemple de succes ale unor localnici cu inițiativă; • Dezvoltarea sectorului agro-turistic; • Includerea comunei într-un Grup de Acțiune Locală (GAL); • Realizarea Incubatorului de afaceri în domeniul producției agricole; • Stimularea asocierii între producătorii locali pentru creșterea profitabilității în agricultură; • Dezvoltarea parteneriatului public-privat; • Continuarea dezvoltării unor inițiative private în jurul Holcim; • Modernizarea echipamentelor de telecomunicații și extinderea telefoniei mobile; • Posibilitatea dezvoltării agriculturii ecologice; • Dezvoltarea turistică a zonei de semideltă situată pe teritoriul comunei în zona de la coada lacului de acumulare de pe Crișul Repede în zona limitrofă comunei Tileagd; • Construirea unui nod rutier direct (pod) între centrul de comună și DN1 – proiect comun Țețchea-Lugașu de Jos; • Posibilitatea dezvoltării Parcului Industrial al Consiliului Județean de la Tileagd (aflat în stadiu de proiect): asigurarea de noi locuri de muncă și pentru locuitorii comunei Țețchea; • Implementarea unor sisteme de management de proiect la nivelul administrației publice locale.
<p>Puncte SLABE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Număr redus de agenți economici și de investiții în sectorul economic; • Dependența bugetului comunei față de compania Holcim; • Număr scăzut de proiecte finanțate din fondurile Uniunii Europene și accesate de către cetățenii comunei; • Relativa izolare a comunei, din punct de vedere 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Factorii de mediu care pot afecta producția agricolă; • Lipsa unei culturi antreprenoriale locale solide; • Factori de natură politică și economică, dincolo de capacitatea de acțiune a comunei; • Concentrarea investițiilor în zona orașului

<p>al căilor de comunicații, în ciuda apropierii de DN1;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei căi de comunicații directe modernizate cu centrele urbane; • Număr mare al persoanelor asistate social; • Existența unui număr redus de obiective turistice; • Șomaj mascat în agricultură; • Economie rurală nediversificată, concentrată pe agricultura de subzistență; • Fragmentarea suprafețelor agricole ce conduce la practicarea unei agriculturi tradiționale slab competitive economic; • Slaba informare (privind oportunitățile de afaceri, sursele de finanțare) a potențialilor antreprenori locali; • Asociativitate insuficient dezvoltată în rândul producătorilor agricoli; • Inexistența instalațiilor moderne de irigare; • Lipsa culturilor alternative, cu profitabilitate ridicată față de culturile tradiționale practicate în prezent; • Insuficiența dotărilor necesare la nivelul laboratoarelor de specialitate din școli; • Lipsa activităților de petrecere a timpului liber de către localnici; • Lipsa activităților extracurriculare pentru elevi și tineri; • Mobilitatea scăzută a forței de muncă între activitățile sectoriale; • Slaba adaptabilitate a forței de muncă la tehnologiile de vârf; • Grad scăzut de integrare în societate pentru persoanele dezavantajate; • Capacitatea financiară scăzută a locuitorilor zonei; • Ponderea redusă a sectorului IMM-urilor. 	<p>Aleșd;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concurența din partea unor comune vecine pentru atragerea de forță de muncă și investitori; • Continuarea practicării agriculturii de subzistență; • Lipsa unor centre de colectare și prelucrare a produselor agricole.
--	--

Pe baza profilului/analizei diagnostic a comunei, s-a construit sistemul ierarhic de obiective, prin a căror realizare va fi îndeplinită misiunea strategiei de dezvoltare a zonei. Prin consens, s-a

stabilit că strategia elaborată să se refere la o durată de 5 ani, răspunzând la întrebarea "**unde vrem să ajungem?**". Următoarea etapă, așa numita etapă a contradicțiilor, a avut în vedere identificarea obstacolelor care stau în calea realizării viziunii.

În vederea alegerii alternativei strategice optime, echipa de proiect a analizat patru categorii de acțiune strategică:

- strategii de tip "**SO**", care utilizează toate *avantajele* comunei, pentru a profita la maxim de *oportunitățile* mediilor exterioare;
- strategii de tip "**WO**", care depășesc *slăbiciunile* (dezavantajele) comunei, pentru a utiliza la maxim *oportunitățile* mediilor exterioare;
- strategii de tip "**ST**", care utilizează toate *avantajele* comunei pentru a evita/minimiza *amenințările* (pericolele) mediilor exterioare;
- strategii de tip "**WT**", care minimizează *slăbiciunile* (dezavantajele) zonei și evita/minimiza *amenințările* (pericolele) mediilor exterioare.

Analizele comparative au condus la decizia elaborării strategiei de dezvoltare a comunei Țețchea, ca strategie de tip "**SO**", care să utilizeze punctele tari ale comunei pentru a utiliza în mod pragmatic oportunitățile. Strategia elaborată răspunde la întrebarea "**cum ajungem acolo?**".

CAPITOLUL III – FORMULAREA DIAGNOZEI

Concluzia rezultată în urma analizei SWOT și a diagnozei identifică ȚEȚCHEA drept o comunitate de mărime medie, care se bucură de suficiente puncte tari dar care, în același timp, trebuie să facă față unui număr relativ mare de probleme și amenințări.

În urma analizei s-au identificat **două axe prioritare** care ar trebui să stea la baza elaborării strategiei în vederea dezvoltării durabile:

- **Viața economică** a comunei trebuie revigorată și dezvoltată, cu precădere, dar nu exclusiv, în sectoarele de producție: agricultură și zootehnie. Autoritatea publică locală va trebui să investească pentru redresarea vieții economice a comunei.

Economia trebuie să fie prioritatea numărul 1, deoarece aceasta produce cele mai mari efecte benefice. Trebuie evitată dependența față de un singur agent economic major, iar populația trebuie susținută și încurajată să inițieze noi activități economice; trebuie avută în vedere diversificarea, cu prioritate, a activităților economice;

- Un alt punct important pentru creșterea atractivității comunei îl constituie **facilitățile**

culturale, turistice și de agrement pe care le oferă sau pe care ar putea să le ofere comuna, astfel încât confortul social al locuitorilor, dar și al investitorilor sau al vizitatorilor, să fie îmbunătățit. Complementar acest lucru va permite și o creștere a atractivității turistice a comunei, domeniu aflat într-o fază embrionară de dezvoltare.

Cele două principii identificate reprezintă obiective realiste în aceeași măsură în care ele sunt și provocări majore pentru administrația publică locală, dar și pentru întreaga comunitate. În fapt, cele două principii oferă cele mai bune răspunsuri la două dintre amenințările majore identificate:

- dependența de un singur actor economic major, simultan cu dependența de fondurile bugetare alocate de către Consiliul Județean Bihor și/sau de către Guvern;
- lipsa cronică de atractivitate pentru investitori și locuitori care ar putea dori să se stabilească în comună.

Acestei opoziții, între un potențial real de dezvoltare, posibil cenzurat de conjuncturi care depășesc competențele legale ale autorității locale, autoritatea publică locală (Primăria) trebuie să îi găsească un răspuns eficient. Acest răspuns, desigur, nu poate izvari decât din resursele proprii ale teritoriului administrat și ale comunității care locuiește pe acest teritoriu. În această realitate rezidă legitimitatea principiilor identificate și expuse mai sus.

Pornind de la această premiză, au fost identificate, în paralel, și principalele amenințări pentru realizarea lor: **lipsa resurselor financiare și dezvoltarea nesatisfăcătoare a resursei umane**. Orice plan realist de dezvoltare a comunei trebuie realizat pornind de la această realitate și identificând cele mai bune mijloace pentru a face față cu succes oricărei amenințări posibile și, mai ales, pentru îndeplinirea obiectivelor propuse.

Dacă cele două principii enunțate anterior răspund unor amenințări reale, diagnosticul propus oferă, de asemenea, două linii directoare care, odată realizate, vor demara cu adevărat dezvoltarea dorită de toți cetățenii comunei:

- extinderea bazei economice prin identificarea și accesarea (de către administrația locală și de membri ai comunității) unor surse alternative de finanțare (în special, fonduri europene, dar nu numai);
- demararea unor programe de dezvoltare a resurselor umane (la nivel de autoritate publică, dar și în rândul populației).

Prezenta strategie nu reprezintă o soluție "minune" pentru problemele comunei și nicio soluție pe termen scurt. Dimpotrivă, considerăm că implementarea ei, în perioada 2015-2020, reprezintă singura cale pentru atingerea obiectivelor propuse și asumate. De aceea, trebuie subliniat faptul că succesul implementării acestui document depinde într-o proporție covârșitoare de capacitatea administrației locale de a acționa ca factor catalizator și mobilizator pentru întreaga comunitate și, în egală măsură, de capacitatea populației de a-și asuma obiectivele propuse.

CAPITOLUL IV – FORMULAREA VIZIUNII DE DEZVOLTARE

Realitățile analizate ne arată faptul că la nivel de administrație publică locală problemele existente sunt conștientizate, existând dorința și capacitatea de a le găsi rezolvare. În același timp, opiniile exprimate de către cetățeni converg către formularea obiectivelor deja descrise.

SCOP

Scopul Strategiei de dezvoltare a comunei este de a stabili axa principală a viitoarei dezvoltări a comunei, explicând principalele roluri și direcții, bazate pe propriile principii și valori.

Toate acestea ne conduc către scopul principal: **“a moderniza comuna Țețchea până în anul 2020 - prin îmbunătățirea serviciilor publice, prin reabilitarea infrastructurii necesare pentru creșterea standardelor de viață și îmbunătățirea mediului social și educațional, cu o atenție deosebită în a asigura durabilitatea acestui proces”**.

VIZIUNE

Viziunea privind dezvoltarea economico-socială a comunei Țețchea este ***dezvoltarea durabilă și echilibrată prin crearea și susținerea unui mediu economico-social competitiv, stabil, sănătos și diversificat, care să asigure creșterea economică continuă și creșterea calității vieții cetățenilor comunei.***

Strategia de dezvoltare își propune să valorifice potențialul, oportunitățile și realele disponibilități pentru dezvoltare, inclusiv crearea unui mediu de afaceri stimulat și competitiv, menit să atragă investiții private importante din țară și străinătate.

MISIUNE

Misiunea Primăriei Comunei Țețchea este de a fi permanent în slujba nevoilor comunității locale pentru a le rezolva într-o manieră legală, transparentă, echitabilă, în mod competent și eficient, asigurând prosperitatea locuitorilor comunei.

În același fel în care programele de operare pentru calculator nu pot fi realizate de oameni care nu pot folosi computerul, antreprenoriatul, și mai ales antreprenoriatul de succes, este condiționat de educația primită în acest domeniu. În condițiile în care economia, la nivel mondial, a trecut într-o etapă nouă, denumită “economia bazată pe cunoaștere”, ar fi naiv și de neiertat să considerăm că această realitate nu afectează viața oamenilor în mod direct, la toate nivelurile administrative! Locuitorii comunei Țețchea, în discuțiile avute cu ei, și-au exprimat dorința de a participa la programe de formare și instruire care să le permită accesarea mai ușoară și, mai ales, implementarea cu succes a proiectelor finanțate prin programele Uniunii Europene sau chiar și cele inițiate în mod direct de Guvernul României. Tocmai de aceea, dezvoltarea resurselor umane,

educația așadar, ca fiind elementul primordial pentru realizarea prezentei strategii și a obiectivului său.

Pentru ca dezvoltarea comunei Țețchea să fie una sustenabilă, ea trebuie să depindă cât mai puțin de factori care nu sunt sub controlul autorităților publice locale și al comunității locale. Acest lucru se poate realiza numai prin dezvoltarea și diversificarea economiei locale.

Agricultura și zootehnia reprezintă o tradiție locală, iar potențialul turistic al locului este de necontestat. Date fiind resursele materiale limitate, una dintre puținele șanse pentru ca acest deziderat să devină posibil este creșterea capacității administrației și a populației de a accesa fonduri europene ori guvernamentale pentru proiectele pe care și le propun. Succesul unei asemenea inițiative, însă, stă în dezvoltarea resursei umane a comunei. Iată, așadar, viziunea administrației, dar și condiția *necesară* pentru reușita prezentului demers.

Cu siguranță, simpla accesare a unor fonduri, și implementarea unor proiecte, nu este suficientă pentru realizarea obiectivelor asumate. Ea este însă, necesară! Mai mult decât atât, ea reprezintă și o nevoie conștientizată și asumată de către cetățenii comunei Țețchea. Până la urmă, avantajul competitiv al comunei Țețchea, aflată în concurență cu alte comune din jur, în principal Aștileu, dar și cu orașul Aleșd, îl va reprezenta valorificarea unui potențial cert, de către o comunitate mai bine pregătită decât comunitățile învecinate. Aceste aspecte pot părea în același timp evidente, deci banale, dar și lipsite de elementul spectaculos și, prin urmare, lipsite de interes. Este o capcană în care nu trebuie să cadă nici administrația locală și nici populația comunei. **Cel mai important avantaj competitiv al comunei Țețchea**, față de comunele din jur, dar și la nivelul județului Bihor și șansa sa de dezvoltare reală și durabilă, stă (dincolo de administrația publică locală deschisă, transparentă și competentă) în îmbunătățirea calității resursei umane!

Chiar și lipsită de elementul spectaculos, sau de rezultatele imediate, dorite de oameni, această realitate este, cu siguranță, secretul știut de toți dar ignorat de cei mai mulți și care împiedică dezvoltarea majorității comunelor din România. **Pentru a putea trăi mai bine decât vecinii din Aștileu sau Aleșd, locuitorii din comuna Țețchea trebuie să fie, în primul rând, mai bine pregătiți decât ei.**

- Trebuie dezvoltate abilitățile antreprenoriale pentru a trece de la agricultura de subzistență, în fapt, o formă mascată de șomaj cronic, la afaceri în domeniul agricol, sau în domeniile conexe.
- Trebuie dezvoltat potențialul turistic al comunei. Acest lucru va permite nu doar înființarea de noi afaceri și apariția unor noi locuri de muncă de către și pentru locuitorii comunei Țețchea dar, în același timp, va face ca această comună să devină mai atractivă și pentru alți investitori, pe care comuna îi dorește și pentru care ea trebuie să fie bine pregătită.
- Comuna Țețchea trebuie să aibă ambiția de a ajunge la nivelul la care investițiile realizate de către administrația publică pentru comunitate, pentru îmbunătățirea infrastructurii și a nivelului de trai, să fie finanțate nu doar prin programe naționale

sau internaționale, dar și contribuția locală și a economiei locale să fie una consistent.

Dincolo de caracterul său programatic, această Strategie de dezvoltare a comunei Țețchea reprezintă și un document tehnic. În acest sens, pentru realizarea obiectivului specific de dezvoltare a resurselor umane, administrația public locală a comunei Țețchea își propune următoarele direcții de acțiune:

- Pentru a încuraja dezvoltarea antreprenoriatului local, administrația publică locală recunoaște nevoia de a deveni ea însăși model de dezvoltare a resurselor umane și a capacităților de execuție și implementare a programelor și proiectelor necesare pentru întreaga comunitate.
- În acest sens, cunoașterea și adoptarea unor modele de bune practici, implementate cu succes în alte unități administrative teritoriale sau chiar în alte țări, devine o prioritate esențială pentru conducerea administrației locale.
- Nevoia de promovare a comunei, aspect neglijat de alte comunități locale, poate constitui un nou avantaj competitiv, în încercarea de a atrage noi investitori majori. Comuna Țețchea, locuitorii săi și potențialul lor trebuie promovate pentru a fi cunoscute atât pe plan județean, național, dar și internațional.
- În mod esențial, însă, eforturile se vor concentra pe crearea unei infrastructuri (de bază) absolut necesare pentru încurajarea antreprenoriatului în comună, pilonul principal al acestui demers constituindu-l facilitarea accesului tuturor locuitorilor interesați la programe care finanțează dezvoltarea resurselor umane.
- Nu în ultimul rând, schimburile de experiență și de bune practici necesare funcționării eficiente a administrației sunt necesare tuturor locuitorilor care doresc să inițieze sau să dezvolte o afacere, ori celor care doresc să își diversifice cunoștințele și competențele
- Comuna Țețchea a fost și va fi mereu o comună deschisă către colaborări, recunoscând faptul că dezvoltarea în comun este mai avantajoasă decât competiția, dar și faptul că, prin localizare, teritoriu, resurse și populație, comuna Țețchea poate deveni, la nivelul județului Bihor, un pol zonal de creștere și de dezvoltare. În acest sens, accelerarea demersurilor pentru includerea în cadrul unui Grup de Acțiune Locală (GAL) este prioritară.
- Relația comunei cu societatea Holcim trebuie dezvoltată și îmbunătățită în permanență. Prezența unui actor economic major pe teritoriul comunei reprezintă un avantaj care poate aduce noi beneficii la nivel de infrastructură. Este nevoie de un parteneriat care să asigure sprijin reciproc. De asemenea, noi inițiative private locale se pot dezvolta în cadrul acestei relații privilegiate.

CAPITOLUL V – IDENTIFICAREA ȘI DETALIEREA OBIECTIVELOR STRATEGICE DE DEZVOLTARE

În urma analizei datelor disponibile și a consultărilor avute cu membri ai comunității locale, au fost identificate mai multe obiective strategice de dezvoltare pentru comuna Țețchea. Pentru identificarea și prezentarea acestora, s-au avut în vedere câteva criterii minimale considerate, însă, ca fiind esențiale.

Astfel, obiectivele strategice de dezvoltare ale comunei Țețchea trebuie să fie specifice, cuantificabile, relevante, sau necesare, și realizabile într-un orizont de timp bine definit, perioada 2015 - 2020.

În esența, intenția din spatele acestor obiective strategice este de a folosi la maxim și în mod eficient resursele disponibile astfel încât, de la gestionarea unui buget decent, dar limitat, comuna Țețchea să ajungă să poată realiza, într-o măsură semnificativă, din surse proprii, proiectele de investiții de care are nevoie pentru dezvoltarea sa continuă.

1. Încurajarea inițiativei private în sectorul agricol (vegetal și zootehnie), inclusive prin încurajarea asocierilor, cu scopul de a trece de la agricultura de subzistență la ferme moderne, capabile să genereze locuri de muncă și profit.
2. Organizarea unor programe de formare și instruire atât la nivelul angajaților administrației publice, dar și la nivelul întregii populații, direct sau indirect, asigurând cetățenilor acces la informații relevante și instruirea necesară îndeplinirii obiectivelor pe care și le propun. Acest obiectiv se va realiza inclusiv prin organizarea de schimburi de experiență, seminarii și programe de parteneriat și înfrățiri cu alte unități administrativ-teritoriale.
3. Încurajarea și sprijinirea inițiativelor private cu scopul de a înființa noi societăți și menținerea celor existente în perioada 2015-2020.
4. Valorificarea, prin parteneriat public-privat al potențialului turistic de care dispune comuna, cu scopul de a face acest loc mai plăcut pentru locuitorii săi, dar și mai atractiv pentru cei care doresc o să viziteze sau să se stabilească aici.
5. Demararea și susținerea unor campanii anuale de promovare a comunei Țețchea, a întreprinzătorilor locali și a produselor acestora, a potențialului turistic dar și de investiții al comunei; inclusiv în parteneriat cu Consiliul Județean Bihor, Prefectura județului și/sau alte autorități publice și companii private.
6. Îmbunătățirea permanentă a infrastructurii de bază a comunei: drumuri, alimentare cu apă potabilă, canalizare, unități de învățământ, unități sanitare, etc..
7. Asigurarea accesului permanent al locuitorilor și agenților economici la Internet de mare viteză, ca sursa majoră de informație.

8. Accelerarea procesului de integrare atât în comunitate cât și în viața activă a categoriile defavorizate, în special a comunității de rromi din comună. Este o componentă esențială a dezvoltării comunei Țețchea pentru a asigura echilibrul și echitatea socială.
9. Realizarea, în parteneriat cu alte unități administrativ-teritoriale învecinate, a unei platforme industriale care să sprijine întreprinzătorii locali și care, în același timp, să poziționeze comuna Țețchea ca un pol zonal de dezvoltare la nivelul județului Bihor.
10. Acțiuni susținute de protecție a mediului și încurajarea activităților economice care respectă normele ecologice europene. Este o condiție esențială, în contextul actual al progreselor semnificative obținute în ultimii ani, alături de grupul Holcim, pentru realizarea unei dezvoltări durabile a comunității noastre.

CAPITOLUL VI - DIRECȚII STRATEGICE ȘI SURSE DE FINANȚARE PENTRU PROGRAME ȘI PROIECTE

6.1. Direcții strategice de intervenție

Analiza factorilor interni și externi care influențează dezvoltarea locală, au permis elaborarea direcțiilor strategice de intervenție pentru dezvoltarea comunei Țețchea:

1. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și protecția mediului
2. Crearea unui mediu economic competitiv și prosper
3. Creșterea nivelului calității vieții
4. Dezvoltarea sectorului de agreement
5. Dezvoltarea capacității administrative

Pentru fiecare direcție de dezvoltare au fost stabilite obiective și măsuri necesare pentru atingerea acestora.

Direcții strategice de acțiune	Obiective	Măsuri Programe și proiecte
Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și protecția mediului	1.1. <i>Modernizarea și extinderea infrastructurii rutiere</i>	1.1.1. Dezvoltarea și reabilitarea rețelei stradale 1.1.2. Amenajarea și sistematizarea intersecțiilor 1.1.3. Modernizarea arterelor componente din trama majoră inclusiv prin realizarea de trotuare pentru pietoni, zone verzi de protecție (perdele de arbori), 1.1.4. Amenajarea de piste pentru ciclism și creșterea suprafețelor afectate exclusiv circulației pietonale, 1.1.5. Introducerea la intrările/ieșirile din localitate și în centru a panourilor informative privind date de orientare generală 1.1.6. Modernizarea drumurilor comunale <ul style="list-style-type: none"> • Reabilitare si modernizare DC 179 Hotar – Telechiu • Reabilitare si modernizarea DC Hotar (com. Tetchea) – Fasca (com. Varciorog) si DV Subpiatra – Valea Lupului • Reabilitarea DC 155 Hotar -Vârciorog 1.1.7. Înființarea unui drum de acces direct în soseaua E60 prin construirea unui pod între cele două baraje cu plecare din D.J.108i
	1.2. <i>Integrarea în sistemul județean de transport public</i>	1.2.1 Implementarea unui sistem de transport în comun care să asigure legătura între localități și care să fie interconectat cu sistemul integrat de transport proiectat la nivelul Zonei Metropolitane Oradea

	1.3. <i>Extinderea rețelei de utilități</i>	1.3.1. Finalizarea rețelelor de apă și canalizare la nivelul tuturor localităților comunei: <ul style="list-style-type: none"> • Alimentare cu apă a localităților Hotar, Subpiatră • Canalizarea localitatilor comunei Tetchea, Etapa I, Tetchea – Telechiu • Canalizarea localitatilor comunei Tetchea, Etapa II, Hotar – Subpiatra
		1.3.2. Amenajarea canalelor colectoare de ape pluviale de pe teritoriul comunei pentru prevenirea inundațiilor
		1.3.3. Modernizarea rețelei de iluminat stradal și modernizarea rețelei de energie electrica: <ul style="list-style-type: none"> • Achiziționarea unui număr de aproximativ 500 de corpuri de iluminat cu LED • Dezvoltarea/inființarea unor sisteme de producere a energiei verzi în cogenerare
	1.4. <i>Managementul și protecția mediului</i>	1.4.1. Dezvoltarea Sistemului Integrat de Management al Deșeurilor
		1.4.2. Ecologizarea terenurilor afectate de depozitarea ilegală a deșeurilor menajere și din construcții
		1.4.3. Campanii de conștientizare și responsabilizare locuitorilor și agenților economici privind protecția mediului, prin depozitarea selectivă a deșeurilor menajere și a celor rezultate în urma derulării diverselor activități economice.
		1.4.4. Combaterea practicilor poluante – prevenție, control și curățare - a diverselor tipuri de terenuri, a celor de deversare în ape și/ sau debarasare în locuri neamenajate, a deșeurilor menajere și a celor rezultate în urma derulării de activități economice.
	1.5. <i>Creșterea eficienței energetice și a gradului de utilizare a resurselor regenerabile</i>	1.5.1. Utilizarea energiei regenerabile
		1.5.2. Reabilitarea termică și creșterea gradului de independență energetică a clădirilor publice
	Crearea unui mediu economic competitiv și prosper	2.1. <i>Dezvoltarea și susținerea unui mediu economic performant, capabil să asigure creșterea economiei locale</i>
2.1.2. Creșterea numărului agenților economici locali și diversificarea activităților economice.		
2.1.3. Dezvoltarea sectorului de servicii suport pentru activitățile industriale din zonă		
		2.1.4. Construirea unui centru/incubator de afaceri pentru atragerea investițiilor și crearea de noi locuri de muncă
2.2. <i>Îmbunătățirea</i>		2.2.1. Susținerea prin servicii de informare, consultanță, instruire,

	<i>economică locală în domeniul agriculturii</i>	agenților economici locali, activi în domeniul agricol, a resursei umane, a comunității în general
		2.2.2. Suport pentru crearea de entități economice cu profil agricol și/ sau pentru dezvoltarea celor existente
		2.2.3. Atragerea potențialilor investitori/ a unor finanțări nerambursabile în vederea construirii unui abator pe teritoriul comunei pentru sprijinirea și dezvoltarea activității zootehnice
Creșterea nivelului calității vieții	<i>3.1. Îmbunătățirea calității actului educațional</i>	3.1.1. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale
		3.1.2. Modernizarea/ îmbunătățirea dotărilor structurilor preșcolare și școlare și facilități de transport școlar la nivelul comunei.
		3.1.3. Conștientizarea și responsabilizarea cadrelor didactice, părinților cu privire la implicarea activă în procesul de învățământ și referitor la importanța absolvirii ciclului inferior, în vederea alegerii corecte a parcursului educativ- profesional
	<i>3.2. Asigurarea accesului la educație a populației aflate în situații de risc</i>	3.2.1. Campanii de informare și conștientizare a categoriilor defavorizate privind necesitatea educației
		3.2.2. Implementarea unor programe privind educația incluzivă
		3.2.3. Acordarea de burse de sprijin pentru elevii care provin din medii defavorizate
		3.2.4. Îmbunătățirea transportului elevilor
	<i>3.3. Stimularea formării profesionale continue</i>	3.3.1. Implementarea unor programe de consiliere, orientare și reorientare a carierei pentru tineri și adulți
		3.3.2. Consultarea reprezentanților mediului de afaceri pentru corelarea ofertei de formare cu cerințele specifice de pe piața muncii locale și județene
	<i>3.4. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de sănătate și asistență socială</i>	3.4.1. Sprijinirea acțiunilor de promovare a sănătății și educației pentru sănătate
3.4.2. Modernizarea managementului public în administrarea politicilor publice de asistență socială		
3.4.3. Construirea unei strategii de cooperare cu organizațiile nonguvernamentale active la nivelul comunei		
3.4.4. Construirea unui centru medical în localitatea Hotar		
	<i>3.5. Diversificarea agendei</i>	3.5.1. Îmbunătățirea managementului în domeniul cultural

	<i>culturale locale</i>	3.5.2. Stabilirea de parteneriate cu organizațiile societății civile și cultele religioase active în domeniul culturii 3.5.3 Construirea unui centru cultural multifuncțional în localitatea Țețchea
Dezvoltarea sectorului de agrement	<i>4.1. Îmbunătățirea managementului local în sectorul sport și agrement</i>	4.1.1. Susținerea activităților sportive și de agrement la nivelul comunei 4.1.2. Modernizarea infrastructurii
	<i>4.2. Dezvoltarea infrastructurii de agrement și petrecere a timpului liber</i>	4.2.1. Organizarea în parteneriat public-privat de facilități sportive și de agrement 4.2.2 Includerea in circuitul turistic a bisericii de lemn din localitatea Hotar 4.2.3 Exploatarea potențialului turistic prin inființarea direct sau in parteneriat a doua zone turistice: în Țețchea – zona lacurilor de acumulare și Subpiatra – Valea Lupului
Dezvoltarea capacității administrative	<i>5.1. Îmbunătățirea coeziunii dintre administrația publică locală și administrația publică județeană și alți factori interesați</i>	5.1.1. Dezvoltarea capacității de planificare strategică
		5.1.2. Organizarea periodică de consultări publice ale societății civile cu privire la proiectele de dezvoltare ale comunei
	<i>5.2. Crearea unui sistem modern și eficient de administrație publică</i>	5.2.1. Continuarea reformei în administrația publică
	<i>5.3. Fluidizarea comunicării administrației publice locale cu administrația publică județeană și centrală și facilitarea comunicării cu cetățenii</i>	5.3.1. Eficientizarea managementului fondurilor nerambursabile
5.3.2. Informatizarea Administrației Publice Locale		
<i>5.4. Îmbunătățirea calității și diversificarea serviciilor publice</i>	5.4.1. Elaborarea unor strategii eficiente de planificare și dezvoltare urbanistică	
	5.4.2. Furnizarea de servicii publice prin mijloace electronice pentru persoane fizice și juridice	

6.2. Surse de finanțare și domenii majore de investiții

1. Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL)

Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de realizare / extindere / reabilitare / modernizare, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;

- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- unități de învățământ preuniversitar;
- unități sanitare din mediul rural;
- drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
- poduri, podețe sau punți pietonale;
- obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
- platforme de gunoi;
- piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- modernizarea bazelor sportive.

2. Fonduri ale Uniunii Europene prin Programele Operaționale Sectoriale

2.1. POS Competitivitate

Patru domenii principale pentru dezvoltarea TIC:

- e-guvernare, interoperabilitate, securitate informatică, cloud computing și social media: orientare către principii de tipul e-guvernare 2.0, servicii publice on-line, în forme intuitive și evenimente de viață
- TIC în educație, incluziune socială, sănătate și cultură: îmbunătățirea competențelor digitale și sporirea conținutului digital, inclusiv prin infrastructuri sistemice TIC în domeniul e-educație, e-incluziune, e-sănătate și e-cultură
- e-Comerț, inovare în TIC: sprijinirea utilizării TIC pentru dezvoltarea afacerilor, în special a cadrului de derulare a comerțului electronic
- Infrastructura de bandă largă și servicii digitale: îmbunătățirea infrastructurii în bandă largă și a accesului la internet

2.2. POS Capital Uman

- 7 Axe Prioritare cărora le corespund 11 priorități de investiții

AP 1 Inițiativa locuri de muncă pentru tineri	8.2. Prioritatea de investiții (ii) integrarea durabilă pe piața forței de muncă a tinerilor, în special a celor care nu au un loc de muncă, care nu urmează studii sau cursuri de formare, inclusiv a tinerilor care se confruntă cu riscul excluziunii sociale și a tinerilor din comunitățile marginalizate, inclusiv prin implementarea garanției pentru tineri
AP 2 Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEETs (not in education, employment or training)	8.2. Prioritatea de investiții (ii) integrarea durabilă pe piața forței de muncă a tinerilor, în special a celor care nu au un loc de muncă, care nu urmează studii sau cursuri de formare, inclusiv a tinerilor care se confruntă cu riscul excluziunii sociale și a tinerilor din comunitățile marginalizate, inclusiv prin implementarea garanției pentru tineri

AP 3 Locuri de muncă pentru toți	8.1. Prioritatea de investiții (i) acces la locuri de muncă pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactice, inclusiv pentru șomerii de lungă durată și pentru persoanele cu șanse mici de angajare, inclusiv prin inițiative locale de angajare și sprijin pentru mobilitatea forței de muncă
	8.3. Prioritatea de investiții (iii) activități independente, antreprenariat și înființare de întreprinderi, inclusiv a unor microîntreprinderi și a unor întreprinderi mici și mijlocii inovatoare
	8.5. Prioritate de investiții (v) adaptarea la schimbare a lucrătorilor, a întreprinderilor și a antreprenorilor
	8.7. Prioritatea de investiții (vii) modernizarea instituțiilor pieței forțelor de muncă, precum serviciile publice și private de ocupare a forței de muncă și îmbunătățind satisfacerea nevoilor pieței forțelor de muncă, prin măsuri de stimulare a mobilității transnaționale a lucrătorilor și prin programe de mobilitate și printr-o mai bună cooperare între instituții și părțile interesate relevante
	10.3. Prioritatea de investiții (iii) creșterea accesului egal la învățarea pe tot parcursul vieții pentru toate grupele de vârstă în cadre formale, nonformale și informale, actualizarea cunoștințelor, a competențelor și a aptitudinilor forței de muncă și promovarea unor parcursuri de învățare flexibile, inclusiv prin orientarea profesională și validarea competențelor dobândite
AP 4 Incluziunea socială și combaterea sărăciei	9.2. Prioritatea de investiții (ii) Integrarea socio-economică a comunităților marginalizate, cum ar fi romii
	9.5. Prioritate de investiții (v) Promovarea antreprenoriatului social și a integrării profesionale în întreprinderile sociale și promovarea economiei sociale și solidare pentru a facilita accesul la locuri de muncă
	9.4. Prioritatea de investiții (iv) creșterea accesului la servicii accesibile, durabile și de înaltă calitate, inclusiv asistență medicală și servicii sociale de interes general
AP 5 Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității	9.6. Prioritatea de investiții (vi) Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității
AP 6 Educație și competențe	10.1. Prioritatea de investiții (i) reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, nonformale și informale pentru reintegrarea în educație și formare
	10.2. Prioritatea de investiții (ii) îmbunătățirea calității și a eficienței învățământului terțiar și a celui echivalent și a accesului la acestea, în vederea creșterii participării și a nivelului de educație, în special pentru grupurile defavorizate
	10.3. Prioritatea de investiții (iii) creșterea accesului egal la învățarea pe tot parcursul vieții pentru toate grupele de vârstă în cadre formale, nonformale și informale, actualizarea cunoștințelor, a competențelor și a aptitudinilor forței de muncă și promovarea unor parcursuri de învățare flexibile, inclusiv prin orientarea profesională și validarea competențelor dobândite
	10.4. Prioritate de investiții (iv) sporirea relevanței pe piața forțelor de muncă a educației și a sistemelor de formare, facilitarea tranziției de la educație la piața forțelor de muncă și consolidarea formării și a sistemelor de formare profesională, precum și a calității lor, inclusiv prin mecanisme de anticipare a competențelor, adaptarea programelor de învățământ și instituirea și dezvoltarea unor sisteme de învățare la locul de muncă, inclusiv a unor sisteme de învățare duală și programe de ucenicie;

2.3. POS Capacitate Administrativă

Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și eficiența administrației publice

Obiectiv specific 1.2 Dezvoltarea și implementarea de politici și instrumente moderne de management al resurselor umane

Tipuri de activități

- Identificarea și/sau crearea de metode inovative de asigurare a managementului resurselor umane;
- Simplificarea proceselor de recrutare, selecție, evaluare, formare, perfecționare, evidență în sistemul administrației publice;
- Dezvoltarea sistemului de monitorizare și control al politicilor de resurse umane în mod unitar și coerent;
- Elaborarea și implementarea de standarde ocupaționale/de competență.

Obiectiv specific 2.1 - Oferirea de servicii publice de calitate pentru cetățeni și mediul de afaceri la nivel local

Tipuri de activități

- Identificarea și implementarea de măsuri de îmbunătățire a proceselor interne și a procedurilor de lucru pentru eficientizarea gestionării furnizării serviciilor publice;
- Aplicarea standardelor de cost și de calitate pentru toate serviciile publice;
- Dezvoltarea și promovarea implementării sistemelor de ghișeu unic;
- Promovarea bunelor practici în administrația publică și încurajarea schimbului de experiență, a networking-ului între entitățile publice cu privire la gestionarea furnizării serviciilor publice.

Obiectiv specific 2.2 - Creșterea transparenței, integrității și responsabilității la nivelul autorităților și instituțiilor publice

Tipuri de activități

- Îmbunătățirea cadrului legal și operațional care reglementează regimul incompatibilităților, conflictul de interese și a normelor deontologice pentru personalul din autoritățile și instituțiile publice;
- Creșterea transparenței privind atât obligațiile și drepturile instituțiilor publice, cât și drepturile și obligațiile beneficiarilor privind serviciile publice (ex. carta serviciilor publice, ghiduri pentru beneficiarii serviciilor publice);
- Dezvoltarea și implementarea de măsuri privind reducerea corupției (ex. organizarea de campanii de educație publică, realizarea de sondaje privind percepția publică în materie de corupție, analize, studii etc.);

3. Programul de cooperare transfrontalieră Ungaria - România

Domenii majore de intervenție:

1.1. Îmbunătățirea facilităților de transport transfrontalier

1.1.1 Dezvoltare rutieră

1.1.3 Pregătirea de studii, planuri/proiecte

1.2. Îmbunătățirea comunicațiilor transfrontaliere

- 1.2.1 Dezvoltarea infrastructurii transfrontaliere de bandă largă
- 1.2.2 Programe de acces comunitar
- 1.2.3 Programe de știri transfrontaliere
- 1.2.4 Elaborarea de studii

1.3. Protecția mediului

- 1.3.1 Protejarea naturii și a valorilor naturale
- 1.3.2 Gospodărirea apelor
- 1.3.3 Managementul deșeurilor
- 1.3.4 Elaborarea de studii și planuri

2.1. Sprijinirea cooperării transfrontaliere în afaceri

- 2.1.1 Dezvoltarea infrastructurii de afaceri
- 2.1.2 Cooperare în domeniul afacerilor
- 2.1.3 Dezvoltarea turismului

2.3. Cooperare în domeniul pieței muncii și educației – dezvoltarea comună a competențelor și cunoștințelor

- 2.3.1 Cooperare între instituțiile de educație
- 2.3.2 Cooperare pe piața muncii

2.4 Protejarea sănătății și prevenirea riscurilor comune

- 2.4.1 Dezvoltarea infrastructurii comune de sănătate și prevenirea riscurilor
- 2.4.2 Dezvoltare instituțională comună

2.5 Cooperare între comunități

- 2.5.1 Cooperare între comunități

4. Fondul Național de Mediu – proiecte de mediu

- Programului de stimulare a înnoirii Parcului național de tractoare și mașini agricole autopropulsate
- Programului privind creșterea producției de energie din surse regenerabile
- Programului național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități
- Programului de îmbunătățire a calității mediului prin împădurirea terenurilor agricole degradate, reconstrucția ecologică și gospodărirea durabilă a pădurilor
- Programului vizând conștientizarea publicului privind protecția mediului
- Programului vizând protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare
- Programului privind gestionarea deșeurilor, inclusiv a deșeurilor periculoase
- Programului de realizare a pistelor pentru bicicliști
- Programului privind reducerea impactului asupra atmosferei, inclusiv monitorizarea calității aerului
- Programului privind refacerea siturilor contaminate istoric
- Programul RONDINE - promovării energiei regenerabile, în cadrul Granturilor SEE. componenta geotermală
-

5. Programul Național de Dezvoltare Rurală

Obiectiv: Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier

Măsuri menite să restructureze și să dezvolte capitalul fizic și să promoveze: inovația, modernizarea exploatareilor agricole, creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere, înființarea grupurilor de producători, furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori

AXA 2: Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

AXA 3: Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale

- Măsuri privind diversificarea economiei rurale
- Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-intreprinderi
- Încurajarea activităților turistice
- Măsură privind îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale
- Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a mostenirii rurale
- Investiții privind infrastructura de broadband în spațiul rural

AXA Leader prin Grupurile de Acțiune Locală – GAL

- Implementarea strategiilor de dezvoltare locală
- Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier
- Îmbunătățirea mediului și spațiului rural
- Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale
- Implementarea proiectelor de cooperare
- Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului
- Construcție parteneriate public-private

6. Programele și proiectele Departamentului pentru IMM, afaceri și turism

- Programul pentru dezvoltarea abilităților antreprenoriale în rândul tinerilor și facilitarea accesului la finanțare - START
- Programul de dezvoltare și modernizare a activităților de comercializare a produselor și serviciilor de piață
- Programul național multianual pentru dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul femeilor manager din sectorul IMM
- Programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microintreprinderilor de către întreprinzătorii tineri
- Programul național multianual pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului
- Programul național multianual de înființare și dezvoltare de incubatoare tehnologice și de afaceri
- Programul România HUB - șomerilor tineri și tinerilor aflați în căutarea unui loc de muncă
- Programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microintreprinderilor de către întreprinzătorii tineri

- Programul UNCTAD/EMPRETEC România pentru sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii
- Programul național multianual pentru stimularea creării, dezvoltării și promovării brandurilor sectoriale, sub-sectoriale și de produs

7. Proiecte ale Consiliului Județean Bihor

8. Fonduri proprii ale bugetului local

CAPITOLUL VII – IMPLEMENTAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE

Pentru a asigura implementarea măsurilor de dezvoltare cuprinse în alternativa de dezvoltare strategică, a fost necesară atât conturarea unei unități de management al implementării, cât și definirea procedurilor și etapelor de urmat. În acest scop, au fost elaborate principiile de funcționare și modul de organizare a unei viitoare unități de management al implementării, instrument indispensabil implementării strategiei de dezvoltare, respectiv a asigurării continuității planificării strategice a comunei.

Se vor asigura și urmări: elaborarea și aplicarea planurilor de acțiune, implementarea graduală a măsurilor de dezvoltare, monitorizarea procesului și evaluarea periodică a rezultatelor/obiectivelor, asigurând, astfel, posibilitatea adaptării sau reorientării strategiei în timp util, pe parcursul implementării. De asemenea, se va concepe și un plan prin care se vor putea atrage resursele financiare cerute de implementare.

Datorită faptului că cea mai mare parte din resursele umane și financiare necesare implementării strategiei de dezvoltare durabilă provine de la nivelul administrației locale, după dezbaterile publice, documentul de planificare strategică va fi supus spre aprobare Consiliului Local în mod oficial. În acest fel, angajamentul implementării strategiei devine public, precum și una din prioritățile administrației în exercițiile financiare următoare.

7.1. Puncte critice în cadrul procesului de implementare a planului strategic:

- Implementarea planului strategic nu este luată în serios.
- Intervalele de timp nu sunt respectate.
- Elementele care nu au fost implementate nu sunt discutate, rămân ca sarcini neîndeplinite.
- Oportunitățile externe sunt refuzate conștient și/sau nu sunt revizuite.

7.2. Monitorizarea și evaluarea Strategiei

Documentul elaborat prezintă situația locală existentă la nivelul comunei Țețchea și perspectivele de dezvoltare pentru perioada 2015-2020.

La momentul actual nu pot fi identificați, însă, în mod corect și coerent toți factorii care vor influența politicile publice în următorii ani. De asemenea planul de acțiuni va necesita actualizări pe măsură ce o parte din proiectele menționate în acest document vor fi finalizate sau vor fi identificate altele.

Pentru a monitoriza progresele înregistrate în implementarea proiectelor, administrația publică locală trebuie să-și pună la punct un sistem coerent și concret de urmărire a modului în care sunt realizate și mai ales a impactului pe care acestea le au asupra comunității.

Este de preferat ca cele trei domenii (implementare, monitorizare și evaluare) să reprezinte preocuparea unor structuri diferite, evitându-se cazurile în care aceleași structuri îndeplinesc concomitent rolurile de implementare și evaluare.

La nivelul comunei trebuie să funcționeze un mecanism de monitorizare a implementării proiectelor pe axa: primar - viceprimar - Consiliul Local. De asemenea serviciile și compartimentele din Primărie trebuie să aibă sarcini precise în activitatea de monitorizare a proiectelor implementate.

Partea de evaluare trebuie să fie asigurată de un organism independent (de preferat din afara autorității locale) sau de experți independenți care să urmărească gradul de realizare a indicatorilor pentru fiecare din proiectele implementate. Pe lângă aceasta, foarte importantă este evaluarea impactului produs de respectivele proiecte asupra comunității locale. Este de subliniat că acest impact se poate evalua după o perioadă relativ mare după implementarea proiectelor.

Evaluarea:

Impact – acest nivel corespunde scopurilor care trebuie să fie atinse. Impactul prezintă efectele de lungă durată, de obicei, ele pot fi măsurate doar după finalizarea proiectului. Nivelul în cauza reflecta schimbările pe care proiectele le-au generat în societate.

Rezultate in timp – acest nivel corespunde obiectivelor; arată rezultatele de durată medie, de obicei, acestea sunt văzute în timpul desfășurării proiectelor. Sunt rezultatele finale, doar nu neapărat trebuie să aducă impactul.

Rezultatele imediate – acest nivel reiese nemijlocit din activitățile preconizate. Ele prezintă rezultatele imediate, concrete și măsurabile.

Identificarea riscurilor

O categorie semnificativă de riscuri pe care o autoritate publică locală, îndreptățită de lege să gestioneze și să armonizeze toate pârghiile de dezvoltare ale unei comunități, este cel legat de *cadru legislativ actual*.

Astfel, în cadrul acestei categorii de riscuri se pot identifica câteva aspecte definitorii care pot afecta dezvoltarea strategică.

Un factor care afectează negativ activitatea unității administrativ-teritoriale constă în lacunele legislației pentru reglementarea achizițiilor publice, care crează numeroase dificultăți

autorității contractante, ceea ce determină riscuri de întâzieri în realizarea proiectelor, pierderi financiare sau chiar pierderi definitive de finanțări. Mai există și riscul neîndeplinirii obiectivelor contractuale de către operatorii economici, datorită contextului economic și fiscal care le afectează grav capacitatea tehnică și financiară, și care, implicit, inhibă dezvoltarea activităților economice și amenință îndeplinirea în bune condiții a contractelor finanțate din fonduri publice.

O a doua mare categorie de riscuri este cea legată de aspectul imposibilității atragerii finanțărilor destinate unei autorități publice locale, ceea ce presupune o limitare atât sub aspectul cantității, cât și sub aspectul surselor existente. Acest risc afectează probabilitatea îndeplinirii măsurilor de dezvoltare locală, care în principal constau în activități de investiții în obiective majore.

Cea de a treia categorie de riscuri derivă din capacitatea administrativă redusă, nivelul de pregătire a resurselor umane, gradul de dotare cu echipamente și tehnici moderne și instrumentele la îndemână aparatului propriu, ceea ce determină riscul unei implementări deficitare a strategiei de dezvoltare.

Considerăm identificate următoarele riscuri concrete la nivelul comunității, riscuri care fac obiectul unui plan de management în măsura în care măsurile identificate se pot rezolva la nivelul și cu instrumentele specifice administrației publice locale:

- I. Riscul neîndeplinirii obiectivelor contractuale de către operatorii economici
- II. Riscul pierderii finanțărilor datorită slăbiciunilor legislației achizițiilor publice
- III. Riscul nerealizării investițiilor proprii datorit neîncasării veniturilor la bugetul local
- IV. Riscul neaccesării fondurilor europene
- V. Riscul neaccesării fondurilor din mediul privat

Evaluarea riscurilor

Evaluarea riscurilor sau cuantificarea riscurilor reprezintă o metodă de apreciere a "pierderilor" care vor apărea la nivelul administrației publice locale, ca urmare a nerealizării sau realizării parțiale a obiectivelor propuse prin strategia de dezvoltare locală. "Pierderile" pot fi financiare, în sensul neatragerii unor fonduri nerambursabile sau investiții private, scăderea gradului de satisfacție sau de încredere a cetățenilor în administrația publică locală, realizarea cu întâziere a unor investiții publice locale prioritare pentru comunitate.

În funcție de probabilitatea de producere și impact, riscurile se împart în patru categorii :

- 1. riscuri cu probabilitate și impact reduse
- 2. riscuri cu probabilitate redusă și impact mare (riscuri catastrofice)
- 3. riscuri cu probabilitate ridicată și impact mic
- 4. riscuri cu probabilitate și impact mare.

I. Riscul neîndeplinirii obiectivelor contractuale de către operatorii economici

Acesta este un risc semnificativ care apare din ce în ce mai prezent, în situațiile în care procesul de evaluare și selecție a ofertelor, care este anterior atribuirii contractelor de lucrări, furnizare sau servicii, nu a cuprins o analiză riguroasă a capacităților tehnice și financiare ale operatorilor economici participanți la procedurile de achiziție publică, inclusiv a capacității acestora de a susține golurile de finanțare datorate sistemului de rambursare cu întârziere a cheltuielilor, aplicabil proiectelor cu finanțare europeană.

II. Riscul pierderii finanțărilor datorită slăbiciunilor legislației achizițiilor publice

Problemele legate de imperfecțiunile legislației achizițiilor apar foarte des, în special în perioada implementării proiectelor cu finanțare nerambursabilă din fonduri europene. Concurența acerbă dintre operatorii economici duce la utilizarea în exces a dreptului de a contesta documentația de atribuire sau decizia autorității contractante, întârziind realizarea activităților sau determinând chiar nerealizarea acestora.

III. Riscul nerealizării investițiilor proprii datorită neîncasării veniturilor la bugetul local

Resursele proprii din ce în ce mai scăzute reprezintă o realitate certă, dar în condițiile actuale, ponderea acestora față de resursele atrase ar trebui să fie comparabilă. Acest grad de comparabilitate se referă la următoarele :

- urmare a descentralizării administrative, o serie de cheltuieli trebuie asigurate din bugetul propriu al primăriei
- anumite investiții sunt prioritare și nu sunt finanțate din fonduri nerambursabile
- în cazul investițiilor din fonduri nerambursabile, rambursarea cheltuielilor poate dura câteva luni de zile

IV. Riscul neaccesării fondurilor europene

Probabilitatea de a nu accesa fonduri europene este medie, motivat de faptul că există o concurență ridicată a autorităților publice locale din mediu rural.

CONCLUZII ȘI PREVEDERI FINALE

Strategia de dezvoltare a comunei Țețchea se constituie ca un document legal de lucru al Consiliului Local. Documentul are un caracter prospectiv și angajează la o permanentă reevaluare și optimizare a opțiunilor de dezvoltare a comunității pentru a le adecva evoluției realităților economice și sociale.

Strategia exprimă opțiunea Consiliului Local de a aborda integrat fenomenul economic, social și de protecție a mediului și de a se deschide spre parteneriatul constant cu societatea civilă și cu comunitatea actorilor economici.

Documentul strategic prezentat propune tuturor partenerilor interesați un *limbaj comun* de abordare și înțelegere a realităților comunei Țețchea, a obiectivelor prioritare și direcțiilor de dezvoltare, programelor și proiectelor prioritare pentru realizarea dezideratelor respective.

În același timp documentul exprimă prin metodologia de întocmire și adoptare o politică transparentă de administrare publică în spirit european.

Programele și proiectele enunțate în strategie pentru atingerea obiectivelor și realizarea direcțiilor de dezvoltare prevăzute au orizonturi diferite de realizare, unele imediate, altele în viitorul apropiat sau mai îndepărtat. Ele pot fi nuanțate și amendate, completate cu altele sau chiar anulate dacă mediul dinamic al realității viitoare va genera alte împrejurări și perspective, dar reprezintă un punct de reper ce permite o permanentă evaluare a depărtării sau apropierii de anumite deziderate.

Prioritățile strategiei vor fi stabilite de Consiliul Local în funcție de necesități, de sursele de finanțare disponibile și detaliile tehnico-economice de execuție ale proiectelor.

De asemenea, este necesar a fi evaluat impactul pe care realizarea proiectelor îl are în vederea atingerii obiectivului strategic general privind dezvoltarea durabilă a comunei prin utilizarea eficientă a resurselor fizice și umane în scopul asigurării prosperității și calității vieții locuitorilor săi.

Primarul – ca instituție executivă – are mandatul Consiliului Local și obligația instituțională de a promova, iniția, urmări și finaliza - cu respectarea legilor în vigoare – toate procedurile,

deciziile, acțiunile, activitățile, operațiile pentru realizarea programelor și proiectelor prevăzute în strategie.

Strategia și documentele aferente prezente și viitoare sunt considerate de domeniul public și vor fi puse la dispoziția societății civile.